

Rozpočtovaný schodok vo financiách štátu sa zďaleka nenaplní

Aktuálny vývoj deficitu štátneho rozpočtu by mohol skončiť výrazne lepšie ako bol upravený plán. Dôvodom by mali byť nižšie výdavky najmä na protipandemické opatrenia, ktorých plnenie je výrazne nižšie v porovnaní s rozpočtom. Pandémia spôsobila radikálny obrat v očakávaniach vo verejných financiách počas roka. Vláda prijímala mimoriadne opatrenia s výrazným vplyvom na rozpočet. Zvýšený tlak na financie si v lete vyžiadala revíziu schváleného rozpočtu. Do záveru roka ostáva už len pár týždňov a naplnenie výdavkov rozpočtu by si vyžadovalo minúť takmer 8 mld. eur.

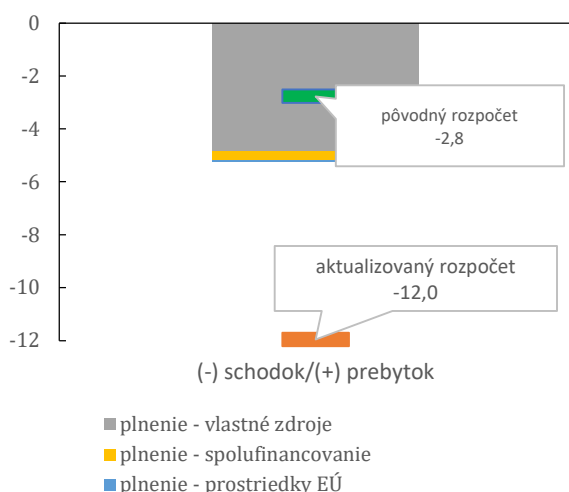
Podľa pôvodného zákona o štátnom rozpočte (ŠR) na rok 2020 sa očakával hotovostný deficit na úrovni 2,77 mld. eur (-2,8 % HDP). Prvá vlna pandémie spôsobila prepád v ekonomickej aktivite a následne aj v očakávaných daňových príjmoch. Zároveň bolo nutné prijať kompenzačné opatrenia na zmiernenie negatívneho dosahu na domácnosti a firmy ako aj zabezpečiť zdravotnícky materiál a vybavenie. Nová vláda si tiež osvojila úlohu presnejšie pripravovať rozpočtový plán a minimalizovať riziká nedostatočného pokrytia príjmových aj výdavkových položiek, tzv. „nekrytých titulov“. Pribudli tiež nové opatrenia.

Počas roka vláda pripravila upravený štátny rozpočet s hotovostným deficitom na úrovni 11,95 mld. eur (-14,8 % HDP). Úpravy boli najmä na výdavkovej strane, navýšením výdavkov o približne 42 %. Príjmy po zohľadnení spomalenia ekonomickej aktivity boli revidované nadol približne o 9 %.

Na konci novembra dosiahol hotovostný deficit ŠR úroveň 5,2 mld. eur, čo predstavuje 44 % upraveného plánu¹. Bilancia vlastných príjmov a výdavkov tvorí najvyšší podiel na aktuálnom schodku (98%). Rozdiel v hotovostných príjmoch a výdavkoch financovaných z prostriedkov EÚ prispievala ku schodku marginálne (nominálne 106 mil. eur).

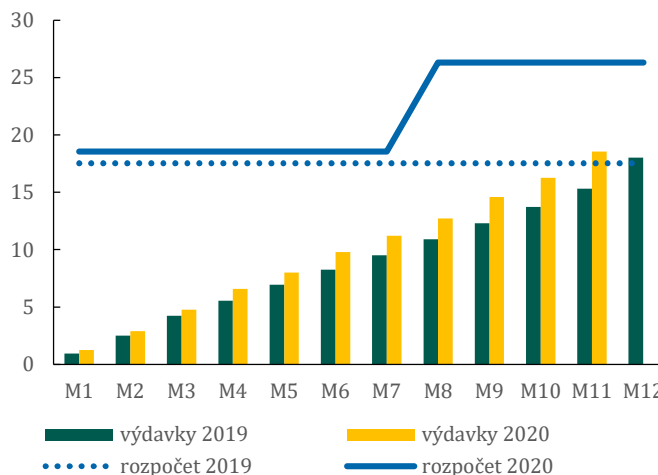
¹ Hlásenie o plnení štátneho rozpočtu SR za rok 2020. MF SR.

Graf 1 Bilancia ŠR v roku 2020 (mld. eur)

Zdroj: MF SR, vlastné výpočty

Graf 2 Kumulatívne výdavky ŠR v r. 2019 a 2020 v porovnaní s rozpočtom (mld. eur)

Zdroj: MF SR, vlastné výpočty

Aj napriek tomu, že v posledných mesiacoch sa vyvíjajú výdavky dynamickejšie (september až november s medziročným rastom 33 %), na dosiahnutie rozpočtu by bolo treba v decembri vyčerpať približne o 185 % viac ako v minulom roku. Relatívne priaznivý vývoj ŠR je spôsobený najmä nižšími výdavkami, ktoré sú predbežne 7,8 mld. eur pod úrovňou rozpočtu (graf 2). Na príjmovej strane ostáva do naplnenia rozpočtu približne 1,1 mld. eur.

Kým v rokoch 2015 až 2019 boli decembrové výdavky voči ostatným mesiacom vyššie v priemere o 70%, v tomto roku, za predpokladu, že by sa výdavky rozpočtu naplnili, by to malo byť takmer 2 a pol násobok priemeru mesačného plnenia (graf 3). Zvyčajne v decembri býva čerpanie výdavkov ďaleko vyššie v porovnaní s priemerným plnením počas ostatných mesiacov v roku. Výrazný sezónny prejav v závere roka súvisí s pragmatickým dočerpávaním rozpočtu v jednotlivých kapitolách, ktoré sa v priebehu roka nestihli vyčerpať.

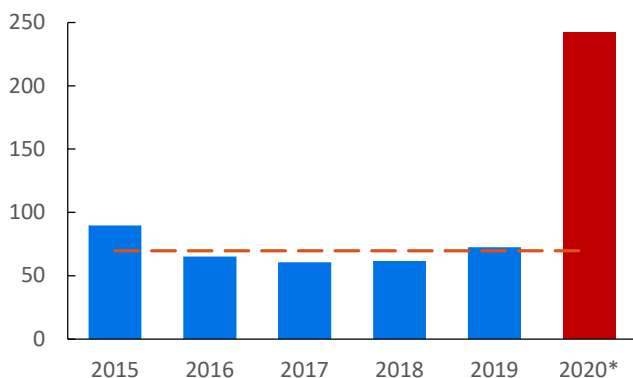
Už v súčasnosti presiahlo financovanie z prostriedkov EÚ plán o 6%. Zvyčajne na konci roka býva ich čerpanie intenzívnejšie² čo čiastočne môže vyplniť priestor pre vyššie decembrové výdavky. Neočakávame však ich výraznejší vplyv na deficit³. Podľa aktualizovaného odhadu MF SR⁴, čerpanie eurofondov, kde sa zohľadnili aj výdavky na COVID projekty, by malo v roku 2020 dosiahnuť úroveň približne 2,8 mld. eur, čo je o 1 mld. eur viac voči pôvodnému rozpočtu. S vyšším čerpaním súvisí aj vyššie spolufinancovanie zo ŠR približne o 0,3 mld. eur. Stále však ostáva nepokrytá veľká časť výdavkov do naplnenia rozpočtu.

² Jedným z faktorov ovplyvňujúcich čerpanie eurofondov je podmienka EÚ vyčerpať časť zdrojov rozdelených na ročné alokácie k určitému obdobiu podľa pravidla n+3. V prípade, že priebežné čerpanie je pomalé, koncentruje sa úsilie na dočerpanie v závere roka. Aktuálne v decembri by sa mala dočerpať podľa tohto pravidla alokácia z roku 2017. O prostriedky, ktoré sa nestihnú vyčerpať, Slovensko príde.

³ Aktuálne sa princíp neutrality zachováva. Pri hotovostnom plnení môže dochádzať k rozdielu medzi príjmami a výdavkami z prostriedkov EÚ. V závislosti od toho dochádza k zmene pohľadávky SR voči rozpočtu EÚ, čím sa neutralizuje ich vplyv v metodike ESA 2010.

⁴ Návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2021-2023, zdroj MF SR

Graf 3 Rozdiel výdavkov v decembri oproti priemeru v mesiacoch január až november (%)

Zdroj: MF SR, vlastné výpočty

* Porovnanie decembrového plnenia v 2020 je založené na predpoklade 100% naplnenia rozpočtu.

Aby sa naplnil rozpočet príjmov, museli by v decembri medziročne poklesnúť až o 55 %. Na príjmovej strane bol prepad najmä daňových príjmov počas reštrikčných opatrení z prvej vlny (druhý štvrťrok) čiastočne kompenzovaný priaznivejším vývojom v druhej polovici roka. Príjmy sa k záveru novembra medziročne spomalili „len“ o 1,4 %.

Jedným z hlavných zdrojov pomalšieho čerpania výdavkov je nižšie plnenie protipandemických

opatrení. V revidovanom ŠR sa predpokladali výdavky priamo súvisiace s riešením situácie s COVID-19 v objeme 4,9 mld. eur⁵ s negatívnym vplyvom na rozpočtovú bilanciu v celom objeme⁶. Hlavná časť špecifikovaných výdavkových opatrení mala byť adresovaná na pomoc domácnostiam a firmám v rámci opatrení na udržanie zamestnanosti, sociálnych transferov v rámci starania sa o člena rodiny počas zatvorených škôl a nemocenské dávky (graf 4). Okrem toho sa v rozpočte uvažovalo s plánom výdavkov na obstaranie zdravotníckeho materiálu a potrebného vybavenia nemocníc a podporu firiem cez rôzne dotačné schémy. Všetky tieto výdavky by mali mať vplyv na deficit štátneho rozpočtu⁷.

Odhadujeme, že špecifikované COVID výdavky by mali byť približne o 1,16 mld. eur nižšie voči plánu. Hlavným faktorom by malo byť nižšie plnenie opatrení na udržanie zamestnanosti financované z vlastných zdrojov⁸ a nižšie výdavky na pomoc firmám s úhradou nájomného za prevádzkové priestory. Zvyšná časť úspor by mohla pochádzať z nevyužitia vytvorenej kapacity pre bližšie nešpecifikované COVID opatrenia.⁹

⁵ Zdroj Predkladacia správa Návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 468/2019 Z. z. o štátnom rozpočte na rok 2020

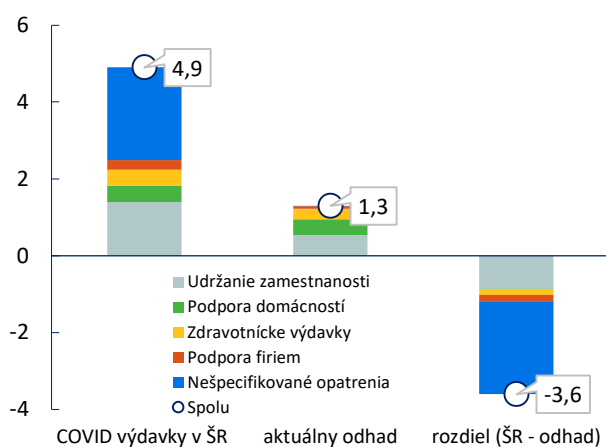
⁶ Explicitne nebolo komunikované, ako sa budú na jednotlivých opatreniach finančne podieľať prostriedky EÚ aj keď na jar vláda predbežne identifikovala potenciál presunu 1,35 mld. eur z eurofondov na boj s COVID-19. Zdroj [Vláda SR](#).

⁷ Vrátane sociálnych transferov Sociálnej poisťovne domácnostiam pri predpoklade vyšších vnútro sektorových transferov zo ŠR na krytie príslušných výdavkov poisťovne.

⁸ Podľa dostupných údajov o aktuálnom plnení opatrenia Prvá pomoc časť zdrojov financovania je krytá z prostriedkov EÚ. To je však deficitne neutrálne a v rozpočte sa s týmto krytím, ako už bolo uvedené v jednom z predchádzajúcich odkazov, neuvažovalo.

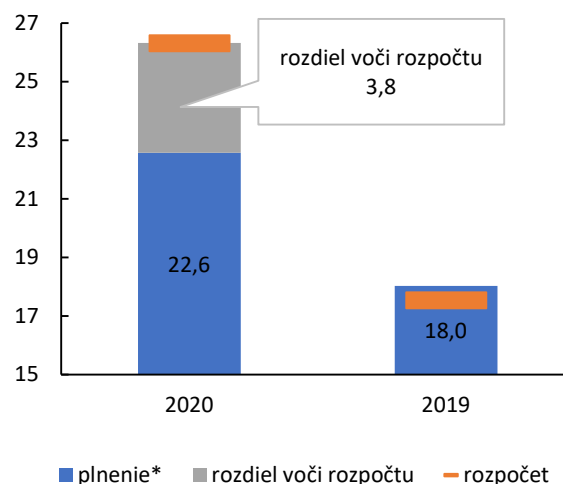
⁹ V aktuálnom rozpočte verejnej správy na roky 2021-2023 sa spresňuje odhad COVID výdavkov na 1,7 mld. eur.

Graf 4 Odhad plnenia výdavkových opatrení Covid-19 v roku 2020 voči ŠR (mld. eur)

Zdroj: MF SR, vlastné výpočty

Graf 5 Porovnanie výdavkov ŠR voči rozpočtu (mld. eur)

Zdroj: MF SR, vlastné výpočty

* rok 2020 imputovaný odhad plnenia za december

Podľa nášho krátkeho odhadu by mohli celkové výdavky k decembru dosiahnuť úroveň približne 21,8 mld. eur. Plnenie výdavkov v decembri sme odhadli na základe detailnejších údajov¹⁰ o mesačnom plnení k októbru 2020 pri zohľadnení ich sezónneho vývoja¹¹. Nad rámec toho vláda medzičasom komunikovala niektoré objemovo významnejšie opatrenia (celkovo 0,8 mld. eur), ktoré sa môžu materializovať v závere roka. Jedná sa najmä o pomoc pri oddlžovaní nemocníc (0,58 mld. eur), vklad do základného imania Všeobecnej zdravotnej poisťovne a.s. a financovanie časti straty generovanej v schéme podpory obnoviteľných zdrojov energie.

Hotovostné výdavky ŠR v roku 2020 by tak mohli skončiť nižšie ako sa uvažovalo v rozpočte približne o 3,8 mld. eur a prispieť aj k celkovému zlepšeniu hospodárenia verejného sektora.

Marián Labaj, Martin Nevický
analytici@nbs.sk

¹⁰ Pri odhade výdavkov za november 2020 sme použili mesačné údaje z výkazu FIN1-12 za obdobie 1M2013:10M2020 zo 452 časových radov agregovaných na úroveň 3-oj číselného kódu podľa ekonomickej klasifikácie a s rozlíšením podľa domácich zdrojov a prostriedkov EÚ.

¹¹ Pri odhade výdavkov za november bol najviac skreslený odhad transferov jednotlivcom a neziskovým organizáciám a na spotrebe tovarov a služieb, ktorých skutočné plnenie by malo byť v porovnaní s odhadom vyššie. Údaje o štruktúre výdavkov za november boli získané z agregátov denného hlásenia ŠR, zdroj MF SR. Príčinu podhodnotenia týchto položiek prisudzujeme čiastočne plneniu protipandemických výdavkov spojených aj s druhou vlnou. V sociálnych transferoch rezortu práce sa realizujú výdavky na program Prvá pomoc a Prvá pomoc PLUS, kde došlo k retroaktívnemu navýšeniu podpory.